

Asia: VN/23399/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi kotikuntalaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

1. Näkemyksenne ihmisten kotikunnan, asuinpaikan ja väestökirjanpitokunnan määräytymistä koskevista ehdotuksista (uuden kotikuntalain 3, 8, 9, 11 ja 25 §)

Kehitysyhteistyötehtävissä tai lähetystyötehtävissä ulkomaille muuttavan henkilön kotikunnan muuttaminen väestökirjanpitokunnaksi vaikuttaa henkilön peruspalveluiden saamiseen ja äänioikeuden menettämisen kirkollisissa vaaleissa. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon Kirkkohallitus pitää arvokkaana sitä, että mainituissa tehtävissä työskentelevät perheenjäsenineen ovat saaneet säilyttää kotikuntansa ja siten työhönsä kuuluvien kotimaan oleskelukausien aikana heillä on ollut välittömästi käytössään kaikki kotikunnan tuomat edut ja palvelut.

2. Näkemyksenne kotikunnan ja asuinpaikan muuttumista koskevista poikkeuksista (uuden kotikuntalain 10 §)

Muuttuva kotikunta ja samalla kirkon jäsenen vaihtuva jäsenseurakunta voi vaikuttaa useisiin seurakuntien tarjoamiin palveluihin ja yksilön asemaan. Tämä näkyy muun muassa tilanteissa, joissa hyvinvointialue toimii laajalla alueella ja sijoittaa pitkäaikaishoitoa saavan henkilön omalla alueellaan toisessa kunnassa sijaitsevaan toimipisteeseen. Erityisesti yllätyksiä saattaa aiheuttaa se, että kotikuntatieto ohjaa sitä, mistä kuolleelle henkilölle tarjotaan ensisijaisesti hautapaikkaa. Monelle ihmiselle

kotikunta on ollut vuosikymmeniä sama ja asuminen toisen kunnan alueella on vain lyhyt hoitojakso elämän viimeisinä vuosina tai kuukausina. Tällaisessa tilanteessa on usein odotuksena hautapaikan saaminen varsinaiseksi kotikunnaksi mielletyn kunnan hautausmaalta.

Kirkkohallitus ehdottaa, että hyvinvointialueen sisällä hoitonsa vuoksi uuteen kuntaan siirtyvä henkilö voisi halutessaan säilyttää vanhan kotikuntansa myös pidempiaikaisen hoitojakson ajan

3. Näkemyksenne ulkomaalaisten kotikunnan saamisedellytysten tarkentamista ja kotikunnan menettämistä koskevista ehdotuksista (uuden kotikuntalain 4–7 ja 17 §)

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon jäsenyys on mahdollista myös kotikunnattomalle henkilölle (kirkkolaki 652/2023 1:3.2 §). Positiivisen uskonnonvapauden periaate (uskonnonvapauslaki 453/2003 3:1 §) toteutuu myös silloin kun henkilö ei ole saanut kotikuntamerkintää.

Kirkkolaki (KL 1:4 §) määrittelee kirkon jäsenyyden lakkaavan, kun jäsenellä ei ole enää kotikuntaa tai väestökirjanpitokuntaa Suomessa ja silloin kun kotikuntaa vailla oleva ulkomaalainen jäsen ei enää asu Suomessa.

Keskeistä kirkon jäsentiedon kannalta on, että kotikuntansa menettävästä ja maasta pysyvästi poistuvasta henkilöstä välittyy tieto VTJ:n muutostietoliikenteessä, tai jos henkilöä ei ole kirjattu väestötietojärjestelmään, muulla tavoin viranomaisyhteistyönä.

4. Näkemyksenne muuttoilmoitusten tekemistä koskevista ehdotuksista (uuden kotikuntalain 12–14 §)

Ehdotetussa sääntelyssä laitos- tai avohuollon toimintayksikkö voi tehdä muuttoilmoituksen yksikössä oleskelevan henkilön puolesta. Vaikka ehdotuksen mukaan säädettäisiin, että tällaisen muuttoilmoituksen perusteella tehtävä muutos kotikuntaan on tehtävä Digi- ja väestötietovirastossa tai Ahvenanmaan valtionvirastossa oikaisuvaatimuskelpoisena päätöksenä, on päätös kuitenkin jo tiedoksiantovaiheessa tehty ja kotikunta on muuttunut. Tässä tilanteessa pitkäaikaispotilaalle ja hänen läheisilleen kotikunnan

muutoksen aiheuttama seurakuntajäsenyyden muutos voi tuottaa merkittävän yllätyksen. Seurakunnan jäsenyydellä ja kotikunnalla on vaikutusta mm. sille mistä kuolleelle henkilölle tarjotaan hautapaikkaa. Useissa seurakunnissa on myös toisten kuntien alueella asuville eri hinnoittelu asiain yhteydessä. Näin muutos henkilön kotikunnassa vaikuttaa hänen ja hänen omaistensa asemaan mahdollisen kuolemantapauksen sattuessa. Kirkkohallitus katsoo, että laitos- tai avohuollon toimintayksikön tulee kuulla henkilöä itseään ennen kuin se tekee muuttoilmoituksen hänen puolestaan.

5. Näkemyksenne muuttoilmoitusten käsittelyä koskevista ehdotuksista (uuden kotikuntalain 15–21 §)

On hyvä, että selkeästi säädetään siitä, kuka päättää henkilön kotikunnasta. Erityisesti ulkomailla työskennelleiden suomalaisten osalta on tullut palautetta epäselvyyksistä ja tulkintaeroista asuinpaikan vaihtuessa takaisin Suomeen. Näissä tilanteissa ei ole ollut yksiselitteistä, saako maahan palannut henkilö kaiken kansalaisille kuuluvan perusturvan.

6. Näkemyksenne väestötietojärjestelmästä ja Digi- väestötietoviraston varmennepalveluista annettuun lakiin sekä muihin lakeihin ehdotetuista muutoksista

Uudessa kotikuntalaissa esitetyt muutokset asuinosoitteen merkinnästä väestötietojärjestelmässä saattavat vaikuttaa Suomen evankelis-luterilaisen kirkon yhteiseen jäsentietojärjestelmään, mikäli väliaikainen osoite tuo uutta tietosisältöä väestötietojärjestelmän muutostietoliikenteeseen. Yksittäisen tietosisällön uudelleen määrittelemisen koko jäsentietojärjestelmän tasolla on työnä kohtuullinen ja kustannuksiltaan noin 10 000 euroa.

7. Esitysluonnoksessa on kuvattu lakiehdotusten keskeiset vaikutukset (jakso 4.2). Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, täydennettävä tai tarkennettava?

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon arvojen ja strategian mukaan kirkko asettuu heikoimpien puolelle ja voimistaa niiden ääntä, joilla sitä yhteiskunnassa ei ole. Kotikuntalakiesityksen perusteluosassa annetaan ymmärtää, että esitetyt muutokset koskevat vain pientä ihmisjoukkoa, vaikka vaikutukset koskettavat tuhansia ihmisiä. Muutosta perustellaan lyhyellä

viivästyksellä kotikuntaprosessissa. Kuitenkin kuukausien ylimääräinen odottaminen on pitkä aika hankalassa tilanteessa olevalle ihmiselle. Palveluiden epääminen asettaa henkilöt alttiiksi hyväksikäytölle ja ajaa heitä varjolyhteiskuntaan.

Kirkko on huolissaan niiden henkilöiden tilanteesta, jotka esitetyn lain perusteella joutuvat odottamaan nykyistä pidempään kotikunnan oikeuttamia palveluita. Samoin kirkko pitää huonona perhekunnan sisällä eriaikaisesti tehtäviä kotikuntapäätöksiä.

8. Esitysluonnoksessa on kuvattu vaihtoehtoisia toteuttamistapoja (jakso 5.1). Olisiko jokin näistä toteutustavoista perustellumpi kuin esityksessä ehdotettu malli?

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon jäsenyys perustuu kotipaikkaan ja sen mukaisella alueella toimivaan seurakuntaan. Kaksoiskuntalaisuuden osalta tunnistetut haasteet kuntahallinnolle ja kuntien tarjoamille palveluille sekä yksilöiden oikeuksien toteutumiseksi verotukseen, äänioikeuteen ja vaalikelpoisuuteen liittyvien kysymysten osalta ovat samat myös seurakuntien jäsenyyden, toiminnan ja hallinnon kannalta.

Eri toteuttamisvaihtoehtojen kesken on hyvää pohdintaa perheenjäsenten erilaisista tilanteista. Jos maahantulijan perheenjäsenellä on jo oleskelulupa ja kotikunta, ei ole syytä evätä kotikuntaoikeutta maahantulijalta. Tällöin kotikunnan saaminen jo maahantulovaiheessa mahdollistaisi koko perheen samanarvoisen kohtelun eri palveluissa. Tämä lisäisi Suomen houkuttelevuutta työperäisen maahanmuuton maana.

9. Muut kommentit esitysluonnoksesta

Kirkkohallitus arvioi lakiehdotuksella olevan hyvin vähäinen merkitys kirkon ja sen seurakuntien talouteen. Vaikutukset kuitenkin vaihtelisivat seurakunnittain. Mitä pienempi seurakunta, sitä suurempi merkitys yksittäisten ihmisten muuttoliikkeellä voi seurakunnan talouteen olla. Ihmisten kotikunta vaikuttaa niin seurakunnan verotuloihin kuin seurakuntien saamaan valtionrahoitukseen, jota jaetaan euroa/kunnan jäsen -jakoperusteella.

Kahenvirta Tuomo
Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallitus